

формира разбирането за себе си като автономен “космос”, системата на който, като че ли е дадена веднъж завинаги, като че ли тя, ако се пази в нейната “класическа” форма и същност, може да функционира винаги и при всички общественно-исторически условия и обстоятелства. В този смисъл всеки етнос третира своя “космос” като нещо исторически оправдано, актуално нужно и полезно, дори и с определени гаранции да служи на етноса и в неговото бъдеще. Оттук и неумението да се вникне в “чуждия космос”, да се оцени по достойнство, поради което нерядко той се квалифицира като “хаос”.

Поради липсата на държавна организираност и писмена култура, както и поради вечната орисия на скитащи и постоянно намиращи се в “дъното” на обществената йерархия, ромите са си изградили друг епос, те са си създали друг “космос”\*. Техният епос и техният “космос” отразяват такова стъпало на развитието, което не познава приливите и отливите на историческата събитийност на етносите, имащи или имали държавност и писмена култура, функциониращи или функционирали във взаимоотношенията си с другите етноси на относително равнопоставени начала. Ромският етнос представлява, ако трябва да се рисува в метафоричен образ, една вълна, която налита постоянно към брега, разбива се в него, завръща се навътре в океана, набира сили за нов пристъп към брега, и отново се разбива в него, и отново и отново се възстановява, за да прави безспирни и предварително обречени на един и същи резултат опити.

Тази своеобразна всекидневна и относително еднообразна събитийност в историята на ромите е вплетена в тъканта на техния епос и на техния “космос”. Липсата на държавност и на държавно импулсирана писмена култура е ограничила техния полет до традиционните жизнени интереси и потребности, формирала е в тях едно относително вечно примирение със съдбата и вечно недоволство от нейните тъмни цветове и краски. По начало ромите никога не са меч-

---

\* Това не значи, че митотворчеството на циганите се гради или функционира на някакви други, съвсем различни, непонятни и необвързани по всякакъв начин логики, техники и инструментариуми, които са присъщи и валидни за митосъздаващите или митопропредаващите особености на другите етноси.